

SUZANA TODOROVIĆ

RABA LEKSIKALNIH ROMANIZMOV V SLOVENSKIH NAREČNIH GOVORIH SLOVENSKE ISTRE: PRIMER DVO- IN ENOJEZIČNIH VASI BERTOKI, POMJAN IN ŠARED

COBISS: 1.01

[HTTPS://DOI.ORG/10.3986/JZ.29.1.05](https://doi.org/10.3986/JZ.29.1.05)

V raziskavi, ki se opira na terensko dialektološko gradivo, smo želeli ugotoviti, v kolikšni meri so stičnost, bližina ali oddaljenost slovanskega in romanskega jezikovnega območja vplivale na rabo romanizmov v izbranih slovenskih istrskih govorih. V kraju Bertoki, kjer živijo narečno italijansko in slovensko govoreči domačini, se namreč istrskoslovensko in istrskobeneško govorno območje prepletata, Šared predstavlja (na Izolskem) mejnik med romanskim in slovanskim jezikovnim svetom – severno od kraja obstaja le istrskobeneško narečje, vzhodno in jugozahodno pretežno le šavrinski in rižanski govori, Pomjan pa se nahaja v osrčju šavrinskega sveta in je znatno oddaljen od romanskega jezikovnega okolja. **Ključne besede:** slovenska Istra, narečna dvojezičnost in enojezičnost, romanizmi

The Use of Romance Lexemes in Slovenian Dialects of Slovenian Istria: the Case of Bilingual and Monolingual Villages Bertoki, Pomjan, and Šared

This research, based on dialect material collected in the field, examines the extent to which contact, proximity, or distance between the Slavic and Romance linguistic areas influences the use of Romance lexemes in selected dialects of Slovenian Istria. In the village of Bertoki, where Italian and Slovenian speakers live, the Istrian Slovenian and Istrian Venetian linguistic areas meet. Šared (near the town of Izola) represents a boundary between the Romance and Slavic linguistic worlds: to the north of the village there is only the Istrian Venetian dialect, and to the east and southwest only the Šavrini and Rižana subdialects. Pomjan is located in the heart of the Šavrini Hills and is quite far from the Romance linguistic world.

Keywords: Slovenian Istria, dialect bilingualism, dialect monolingualism, Romance lexemes

1 Uvod

V slovenskem delu Istre obstajata dve narečji – slovensko istrsko narečje, ki ga delimo na šavrinsko in rižansko podnarečje (meja med njima poteka po črti Berto-

Suzana Todorović # Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta / Università del Litorale, Facoltà di studi educativi, Koper/Capodistria # suzana.todorovic@upr.si # <https://orcid.org/0009-0009-5048-8933>

Prva različica prispevka je bila predstavljena 22. 9. 2022 na 4. Slovenskem dialektološkem posvetu v Ljubljani.

ki–Marezige–Zazid),¹ in istrskobeneško narečje.² Istrani slovanskih korenin vsaj od 7. stoletja dalje v zaledju mest Koper, Izola in Piran gojijo svoje narečje, drugo – romanskega izvora – pa so v Istro prinesli Benečani po 10. stoletju. Pred njihovim prihodom je tu živeče romansko prebivalstvo govorilo istriotsko narečje, ki se je razvilo iz lokalne latinščine, prinesene v Istro v času romanizacije, ki se je začela leta 178–177 pr. n. št.

Med omenjenima narečjema je vseskozi prihajalo do interferenc, a si kljub temu nikoli nista bili sociolingvistično enakovredni. Istrobeneščina je bila do konca druge svetovne vojne glavni jezik komunikacije vseh Istranov. Neromanski govorniki so se v komunikaciji vedno prilagajali romansko govorečim meščanom, saj so bila mesta glavni trg za prodajo kmečkih pridelkov in drugih dobrin. Raziskave (npr. Todorović 2016) kažejo, da je v istrobeneškem narečju neznatno število slovenizmov, obratno pa je besedišče slovenskih istrskih govorov prepojeno s številnimi romanskimi izposojenkami, med katerimi prevladujejo istrskobeneške (gl. Giljanović 2011).

2 PREDHODNE RAZISKAVE O RABI ROMANIZMOV V DVO- IN ENOJEZIČNIH VASEH SLOVENSKE ISTRE

V dialektoloških raziskavah, ki smo jih opravili v več istrskih krajih (gl. Todorović 2015a; 2015b; 2017; 2018; 2021 idr.), smo opazili, da je v nekaterih istrskih vaseh raba romanizmov bodisi pogostejša bodisi je tam zaznati rabo izposojenk, ki jih v nekaterih drugih krajih ne poznajo oziroma ne uporabljajo. V pričujočem prispevku smo zato želeli osvetliti rabo romanizmov oz. njihovo odsotnost v vaseh, ki so si geografsko blizu.

Pri raziskavi izhajamo iz dejstva, da v slovenskem delu Istre obstajajo narečno enojezični kraji, kot so Krkavče, Boršt, Dekani, Plavje, Koštabona, Sveti Peter, Padna, Rižana, Osp, Tinjan (slovensko istrsko narečje), Koper, Izola, Piran, Sečovlje, Strunjan (istrskobeneško narečje) idr., in narečno dvojezični kraji – Hrvatini, Kampel, Bertoki, Dragonja, Cerej in Premančan, v katerih domačini ohranjajo obe narečji. V narečno dvojezičnih krajih, kjer je bila interakcija med narodoma in narečjema intenzivnejša, način življenja in kulturni vzorci pa zelo podobni, je bilo tam živečim romanskim prebivalcem slovensko narečje bližje kot tistim iz mest, a kljub temu njihova dvojezičnost ni bila nikoli tako močno izražena kot pri slovenskih sovaščanih (Todorović 2019: 21).

¹ Gl. Todorović 2015a: 53.

² Gl. Todorović 2016; IsJAsIS 1, 2 in 3.

2.1 Raba romanizmov v Dragonji in v drugih vaseh Piranskega

V dvojezičnem kraju Dragonja (po letu 1900 so nenaseljeni kraj poselili prebivalci iz Svetega Petra in beneško govoreči Istrani iz različnih krajev Istre) smo se spraševali (Todorović 2015a: 165–170), ali je neposredni stik govorcev dveh različnih narečij (istrskobeneškega in istrskoslovenskega) vplival na besedišče šavrinskega »šupetrskega« govora. Izbrano narečno izrazje, ki ga uporabljajo v Dragonji, smo primerjali s tistim, ki ga uporabljajo v treh sosednjih vaseh: Svetem Petru, Novi vasi nad Dragonjo in Padni. Analiza zbranega gradiva je pokazala, da prebivalci Dragonje uporabljajo romanske izposojenke, ki jih poznajo in uporabljajo tudi v ostalih treh šavrinskih vaseh piranskega podeželja, poleg takšnih romanizmov pa še izraze, ki jih uporabljajo samo dragonjski narečni govorniki, in tiste, ki so sicer prisotni tudi v Novi vasi nad Dragonjo, Padni in Svetem Petru, a jih v omenjenih vaseh izgovarjajo z večjimi fonetičnimi prilagoditvami kot v vasi Dragonja, kjer je njihova fonetična podoba bližje tisti, ki jo imajo besede v narečju ali jeziku, iz katerega so prevzete. V nadaljevanju navajamo nekaj primerov romanizmov, ki jih najdemo samo v Dragonji, medtem ko v Novi vasi nad Dragonjo in Padni zanje govorniki uporabljajo domače besede.

Za pojem 'soparica' smo v Dragonji zapisali *'sofiyo*, v Svetem Petru *so'para*, v Novi vasi nad Dragonjo *so'pārca*, v Padni *so'para*; prim. istr. ben. *'sofeyo* 'soparica' (IsJAsIS 1: 42). Za izraz 'cesta' smo v Dragonji zapisali *štrade'reja*, v Svetem Petru *štadə'reja*, v Novi vasi nad Dragonjo *štida'reja* in *'pot*, v Padni *γ'layna 'pot* in *štadə'reja*; prim. istr. ben. *štrada'reja* 'cesta' (IsJAsIS 1: 113). Za pojem 'sapica' smo v Dragonji zapisali *'bava*, v Svetem Petru *'sapca*, v Novi vasi nad Dragonjo *'sapa* in *'sapca*, v Padni *'vetrič*; prim. istr. ben. *'bava* 'vetrič' (IsJAsIS 1: 56). Za izraz 'klepetati' smo v Dragonji zapisali *'čukulät*, v Svetem Petru *k'lepetät*, v Novi vasi nad Dragonjo *k'lápätät*, v Padni *k'lepetät*; prim. istr. ben. *čako'lar* 'klepetati, govoriti' (IsJAsIS 1: 172). Za pojem 'guba' smo v Dragonji zapisali *'ruya*, v Svetem Petru *s'kərčena 'kuža*, v Novi vasi nad Dragonjo *s'kərčena 'kuža*, v Padni *s'kərpana 'kuža*; prim. istr. ben. *'ruya* 'guba' (IsJAsIS 1: 430).

2.2 Raba romanizmov na Škofijah in v Dekanih

V dialektološki raziskavi na Škofijah in v Dekanih (Todorović 2017) smo opazili, da je raba romanizmov v škofijskem narečnem govoru bolj pogosta kot v dekansem. To smo povezali s podatkom, da so bili Dekani kot samostojna občina v preteklosti v administrativnem pogledu samozadostni in posledično manj odvisni od Trsta in Kopra, kamor pa so vendarle hodili prodajat pridelke in delat, a pogosteje šele v petdesetih letih 20. stoletja, ko so Dekani izgubili status občine. Nasprotno so bili prebivalci Škofij veliko bolj odvisni od bližnjega Kopra in sosednjega Trsta, ki so ju nekateri vsakodnevno obiskovali in tam usvajali italijansko

beneško narečje. Tudi lega vasi je pripomogla k temu, da so se tu ustalile številne romanske besede in postale sestavni del vaškega govora.

Kontrastivna analiza škofijskega in dekanskega besedišča s področja *običaji in institucije* ter *poklici* (Todorović 2017: 202–204) je potrdila, da narečni govorniki s Škofij uporabljajo več romanskih izposojenk kot Dekančani. Za nekatere izposojenke z omenjenega semantičnega polja Dekančani uporabljajo domače besede (redko tudi romanske sopomenke), prebivalci Škofij pa ob romanski besedi redko uporabljajo tudi domače sopomenke. V nadaljevanju navajamo nekaj primerov.

Za pojem 'ulica' v Dekanah uporabljajo domačo besedo *'ulca*, na Škofijah pa romanski izraz *kontrada* in domačo besedo *'ulca*; prim. istr. ben. *kontrada* 'ulica' (IsJAsIS 1: 127). Za pojem 'mestno svetilo' smo v Dekanah zapisali domačo besedo *luč*, na Škofijah pa romanizem *lampada*; prim. knj. it. *lampada* 'svetilka'. Za pojem 'občina' smo od Dekančanov slišali domačo besedo *'opčina*, od prebivalcev Škofij pa romansko besedo *ka'mun*; prim. istr. ben. *ko'mun* 'občina' (IsJAsIS 1: 143). Za izraz 'poljedelec, kmet' v Dekanah uporabljajo domačo besedo *χ'met*, na Škofijah pa romanizem *kampa'hol* in domačo besedo *χmet*; prim. istr. ben. *kampa'hol* 'kmet' (IsJAsIS 1: 284). Za pojem 'pismo' smo v Dekanah zabeležili domačo besedo *'pismuə*, na Škofijah pa romanski izraz *lietera*; prim. istr. ben. *'lietera* 'pismo' (IsJAsIS 1: 329).

3 METODOLOGIJA

Pri raziskavi smo izhajali iz domneve, da stičnost, bližina ali oddaljenost slovanskega in romanskega jezikovnega območja vplivajo na rabo romanizmov. V Bertokih se istrskoslovensko in istrskobeneško govorno območje stapljata, saj tu živijo narečno italijansko in slovensko govoreči domačini; Šared predstavlja (na Izolskem) mejnik med romanskim in slovanskim jezikovnim svetom – severno od kraja obstaja le istrskobeneško narečje, vzhodno in jugozahodno pa pretežno le šavrinski in rižanski govori; Pomjan se nahaja v osrčju šavrinskega sveta in je znatno oddaljen od romanskega jezikovnega okolja.

Narečni korpus je bil pridobljen leta 2020 (Todorović 2021) z lastnimi terenskimi raziskavami, pri katerih je sodelovalo petnajst informantov, ki že od rojstva živijo v rodnem kraju in se sporazumevajo v narečju. Pri raziskovanju smo se oprli na vprašalnico, ki vključuje 1525 pojmov, za namene pričujoče raziskave pa smo analizirali tri semantična polja – *običaji in institucije*; *življenje, poroka in družina*; ter *sadje in zelenjava*. V besedju iz omenjenih semantičnih polj smo iskali romanske izposojenke, ki se pojavljajo samo v narečno dvojezičnih Bertokih ali na Šaredu, ki predstavlja mejo med romanskim in slovanskim jezikovnim arealom, pri čemer izpostavljamo, da romanizme, ki smo jih evidentirali v vasi Pomjan, uporabljajo tudi v drugih istrskih krajih.

V vsakem razdelku smo za konkreten pojem izpostavili prevladujoči narečni leksem – domačega ali romanskega izvora – in leksem, ki smo ga zabeležili samo v Bertokih in/ali na Šaredu. Razširjenost prevladujočega narečnega leksema in njegovo morebitno prisotnost v govoru Bertokov in/ali Šareda smo preverjali s pomočjo dialektološkega korpusa, predstavljenega v knjigah *Narečna raznolikost v okolici Kopra: Dekani, Hrvatini, Škofije* (2017), *Raznovrstnost narečnih govorov na Koprskem: Bertoki, Puče, Sveti Anton* (2018) in *Istrskobeneški jezikovni atlas severozahodne Istre / Atlante linguistico istroveneto dell'Istria nordoccidentale* (IsJAsIS) 1–3 (2019; 2020; 2022). V tem gradivu so bili dragoceni zlasti podatki za govora krajev Škofije (kjer smo s preliminarno raziskavo prav tako ugotavljali pogosto rabo romanizmov) in Dragonja, ki je narečno dvojezični kraj. Razširjenost prevladujočih narečnih leksemov in obenem neobstojevidentiranih romanizmov iz Bertokov in/ali Šareda smo preverjali tudi v gradivu, zbranim v enojezičnih vaseh Puče in Sveti Anton, za kateri smo predvidevali, da je zastopanost romanizmov podobna kot na Pomjanu.

Prvi vir izposoje smo določili s pomočjo treh zvezkov *Istrskobeneškega jezikovnega atlasa severozahodne Istre / Atlante linguistico istroveneto dell'Istria nordoccidentale*, slovarja koprškega narečnega govora (*Dizionario storico fraseologico etimologico del dialetto di Capodistria*) in slovarja tržaške italijanščine (*Grande dizionario del dialetto triestino*), ki jih v etimoloških prikazih navajamo kot IsJAsIS 1 in 2 in 3, Manzini – Rocchi in Doria.

4 RABA ROMANIZMOV V DVO- IN ENOJEZIČNIH VASEH SLOVENSKE ISTRE

4.1 Običaji in institucije

‘pot, steza’

V govorih slovenske Istre prevladujeta narečna leksema *s'taza* in *pot*, le v Bertokih smo zapisali *štra'diela*; npr. na Pomjanu in Šaredu *s'taza* (Todorović 2021: 97), v Dragonji *s'teza* in *poť* (IsJAsIS 1: 283), na Škofijah *'puot* in *s'teza* (Todorović 2017: 101), v Pučah *s'taza* in v Svetem Antonu *s'teza* (Todorović 2018: 110).

Bertoški izraz *štra'diela* je prevzet iz (bert.) istr. ben. *štra'dela* ‘potka’; prim. istr. ben. (Izola, Hrvatini) *štra'dela* (IsJAsIS 1: 283) in knj. it. *stradella* ‘potka’.

‘sprehod’

Za ta pojem govorci istrskega narečja uporabljajo večinoma samostalnik *š'paš* in glagol *'χodēt* ‘hoditi’, le v Bertokih smo poleg izraza *š'paš* zapisali tudi *paše'gata*; npr. na Pomjanu in Šaredu *š'paš* (Todorović 2021: 98), v Dragonji *'χodēt* (glagol) ‘hoditi’ (IsJAsIS 1: 290), na Škofijah *š'poš* (Todorović 2017: 101), v Pučah *'χodēt* in v Svetem Antonu *'χuádet* (Todorović 2018: 111).

Bertoški izraz *paše'gata* je najverjetneje prevzet iz nekega istrskobeneškega govora; prim. tudi knj. it. *passeggiata* 'sprehod', govorniki bertoške istrobeneščine za omenjeni pojem uporabljajo besedo *kami'nada* 'hoja, sprehod' (IsJAsIS 1: 290), v drugih istrskobeneških govorih poleg omenjenega prevladuje tudi narečni leksem *s'pašo*, ki ga je sprejela večina slovenskih istrskih govorov (IsJAsIS 1: 290).

'sprehajalna palica'

Za navedeno besedno zvezo šavrinski in rižanski govori poznajo večinoma izraz *'palca*, le na Šaredu in v Dragonji smo poleg njega zapisali tudi *baš'ton* (IsJAsIS 1: 299); npr. v Bertokih in na Pomjanu *'palca*, na Škofijah *'palčca*³ (Todorović 2017: 102), v Pučah *'pâlca*, v Svetem Antonu *'palca* (Todorović 2018: 112).

Leksem je prevzet iz istr. ben. *baš'ton* 'palica' (Izola, Bertoki) (IsJAsIS 1: 299); v drugih istr. ben. krajih prevladuje narečni leksem *bay'olina* (Manzini – Rocchi 10), ki ga beležimo v Kopru, Piranu, Hrvatinih, Strunjanu in Sečovljah (IsJAsIS 1: 299).

Izraz *baš'ton* govorniki italijanskega narečja uporabljajo tudi za druge vrste palic, npr. 'lesena palica za pranje perila; bergla' (IsJAsIS 1: 299), zanj pa v slovenskih istrskih govorih prevladuje narečni leksem *'palca*.

'kopališče, plaža'

V govorih slovenske Istre za omenjeni pojem govorniki uporabljajo (domače)⁴ glagolske in samostalniške besedne zveze ter glagole, le v Bertokih smo zapisali *'baño*; npr. na Pomjanu *plác za p'lavát* 'prostor za plavanje', na Šaredu *jet u 'murje* 'iti v morje' (Todorović 2021: 98), v Dragonji *se p'lavât*⁵ 'plavati' (IsJAsIS 1: 300), na Škofijah *se yren 'kuopat* 'grem se kopat' (Todorović 2017: 102), v Pučah *p'lavat* in v Svetem Antonu *p'lavát* 'plavati' (Todorović 2018: 112).

Bertoški izraz *'baño* ustreza istr. ben. (Piran, Izola, Strunjan, Koper, Sečovlje) *'baño* 'kopališče; kopanje' (IsJAsIS 1: 300); prim. tudi knj. it. *fare il bagno* 'kopati se'.

'inšpektor na tržnici'

Za obravnavani pojem šavrinski in rižanski govori poznajo izraze *y'uardja ra'dičo*⁶ ter *fi'nanca* in *finac'jer*, le v Bertokih smo zapisali *išpe'tor* (Todorović 2021: 99); npr. na Šaredu *y'uardja de ra'diči*⁷ (Todorović 2021: 99), na Škofijah *y'uardja*

3 Manjšalnica.

4 Razen na Pomjanu, kjer je besedna zveza sestavljena iz germanizma in domačih besed.

5 Dobesedno: plavati se.

6 Dobesedno: čuvaj radiča.

7 Le na Šaredu beležimo izvorno romansko besedno zvezo s predlogom *de*.

*ra'dičo*⁸ (Todorović 2017: 103), v Dragonji *fi'nanca* (IsJAsIS 1: 305), v Pučah *financ'jer*⁹ in v Svetem Antonu *fa'nancár* (Todorović 2018: 110).

Bertoški izraz *išpe'tor* je prevzet iz istr. ben. *išpe'tor*, *špe'tor* 'inšpektor' (Piran, Buje), prim. knj. it. *ispettore* 'inšpektor'. V drugih istrskobeneških krajih, npr. v Strunjanu, Izoli, Bertokih in Sečovljah, prevladuje besedna zveza *γ'uardja de ra'diči*¹⁰ 'inšpektor na tržnici' (IsJAsIS 1: 305).

'prevarant'

V govornih slovenske Istre prevladuje narečni leksem *sle'par*, samo v Bertokih smo poleg izraza *sle'par* zapisali tudi *inbro'jon*; npr. na Pomjanu *slə'par* in *sla'par*, na Šaredu *slə'par* (Todorović 2021: 100), v Dragonji *slə'parət* (glagol) (IsJAsIS 1: 324), na Škofijah *sle'parc* (Todorović 2017: 104), v Pučah *slip'pār* in v Svetem Antonu *sle'par* (Todorović 2018: 114).

Bertoški izraz *inbro'jon* je prevzet iz (bert.) istr. ben. *inbro'jon* 'prevarant'; prim. knj. it. *imbroglione* 'slepar; goljuf'. Prim. v Koprju, Piranu, Strunjanu, Izoli in Hrvatinih *inbro'jon* (IsJAsIS 1: 324).

'čast'

Za obravnavani pojem šavrinski in rižanski govorniki poznajo izraza *'čast* in *o'nor*, le v Bertokih smo poleg besede *čast* zapisali tudi *riš'peto*; npr. na Pomjanu *čast* in *o'nor*, na Šaredu *o'nor* (Todorović 2021: 100), v Dragonji *o'nor* (IsJAsIS 1: 326), na Škofijah *'čast* in *o'nor* (Todorović 2017: 104), v Pučah *'čast* in *o'nor* in v Svetem Antonu *'čast* (Todorović 2018: 114).

Bertoški izraz *riš'peto* ustreza istr. ben. (Piran) *reš'peto* 'spoštovanje' in knj. it. *rispetto* 'spoštovanje'. V drugih istrskobeneških krajih (Bertoki, Koper, Piran, Strunjan, Izola, Hrvatini) uporabljajo izraz *o'nor* (IsJAsIS 1: 326).

'opravljati'

Za omenjeni glagol govorniki istrskega narečja uporabljajo večinoma glagolske besedne zveze, tvorjene z glagoloma *šrajat* 'govoriti' in *op'raulat* 'opravljati', le v Bertokih smo zapisali glagol *šparla'čərət*; npr. na Pomjanu *šrajät ud d'ruzeχ*, na Šaredu *š'rajät od d'ruveχ* 'govoriti o drugih' (Todorović 2021: 100), v Dragonji *š'rajät ud 'lækiχ du'faru* 'govoriti o tujih rečeh' (IsJAsIS 1: 328), na Škofijah *op'raula 'læsće də'fare* 'opravlja tuje stvari'¹¹ (Todorović 2017: 105), v Pučah

⁸ Iz istr. ben. *guardja* 'čuvaj' in *ra'dičo* 'radič' (IsJAsIS 1: 305).

⁹ Prim. istr. ben. *finansa* (Manzini – Rocchi 42), knj. it. *finanza* 'finančna policija' in knj. it. *finanziere* 'pripadnik finančne policije'.

¹⁰ Dobesedno: čuvaj radiča.

¹¹ Dobesedno.

š'rajāt od d'ryziy 'govoriti o drugih' in v Svetem Antonu *š'rajāt s'labo ud d'ruyex* 'govoriti grdo o drugih' (Todorović 2018: 114).

Glagol, zapisan v Bertokih, ustreza (bert.) istr. ben. *šparla'car* 'opravljati'; prim. v Kopru, Izoli, Piranu, Strunjanu in Sečovljah *šparla'sar* (IsJAsIS 1: 328).

'pohajkovelec'

V govorih slovenske Istre prevladujeta izraza *χudę 'tān 'eno 'lās* 'hodi sem in tam' in *k'lač* 'pohajkovelec', samo v Bertokih smo zapisali besedno zvezo *χuadę troz'jon* 'hodi naokoli'; npr. na Pomjanu *χudę 'tān 'eno lās* 'hodi sem in tam', na Šaredu *k'lač* (Todorović 2021: 100), v Dragonji *k'latāš* (IsJAsIS 1: 323), na Škofijah *k'loč* (Todorović 2017: 105), v Pučah *χodę 'tān 'eno 'lās* 'hodi sem in tam', v Svetem Antonu *k'latāš* in *k'lač* (Todorović 2018: 115).

Bertoška romanska hibridna besedna zveza je sestavljena iz domačega glagola *χuadę* in romanizma *troz'jon*, kar je izposojeno iz istr. ben. *an'dar a torzjo'ljon* 'pohajkovati' (Todorović 2017: 105). Prim. tudi prislov *a torfiolón* 'pohajkovaje, postopajoč' (Manzini – Rocchi 253).

'sosed'

Za obravnavani pojem smo v več istrskih krajih slišali narečna leksema *b'ližni* in *'sošet*, le v Bertokih in na Škofijah smo poleg izrazov *'suaset* (Todorović 2021: 101) in *b'ližnj* (Todorović 2017: 105) zapisali tudi romanizem *vi'zin*; npr. na Pomjanu *b'ližņę*, na Šaredu *'sošet* (Todorović 2021: 101), v Dragonji *'sošet* in *b'ližniā* (IsJAsIS 1: 337), v Pučah *b'ližņę*, v Svetem Antonu *so'siat*, *'suaset* in *b'ližņę* (Todorović 2018: 114).

Istrski izraz *b'ližni* je kalk po istr. ben. *vi'zin* 'sosed; bližen, sosedni' (IsJAsIS 1: 337), prim. knj. it *vicino* 'sosed; bližen, sosedni'.

Bertoški in škofijski izraz *vi'zin* ustrezata (bert.) istr. ben. *vi'zin* 'sosed'; prim. v Kopru, Piranu, Strunjanu, Izoli, Hrvatinih *vi'zin* in *vi'sin* (IsJAsIS 1: 327).

'duh'

V govorih slovenske Istre prevladuje narečni leksem *'dyχ*, le v Bertokih in na Šaredu smo zapisali *š'pirito*; npr. na Pomjanu *'dyχ* (Todorović 2021: 101), v Dragonji *'dyχ* (IsJAsIS 1: 342), na Škofijah *'dyχ* (Todorović 2017: 106), v Pučah *'dyχ* in v Svetem Antonu *'duχ* (Todorović 2018: 115).

Izraz *š'pirito*, zapisan le v Bertokih in na Šaredu, je prevzet iz istr. ben. *š'pirito* 'duh', ki ga beležimo v vseh istrskobeneških točkah slovenske Istre (IsJAsIS 1: 342).

'sveča pri procesiji'

V govorih slovenske Istre prevladuje narečni leksem *s'vęća*, le v Bertokih smo zapisali *kan'dięla*; npr. na Pomjanu in Šaredu *s'vęća* (Todorović 2021: 103), v Dra-

gonji *s'vęća* (IsJAsIS 1: 308), na Škofijah *s'vięća* (Todorović 2017: 108), v Pučah *s'vęća* in v Svetem Antonu *s'viāća* (Todorović 2018: 118).

Bertoški izraz *kan'dięla* je prevzet iz (bert.) istr. ben. *kan'dela* 'sveča' (tudi v Miljah, Hrvatinih idr.) (IsJAsIS 1: 380); prim. knj. it. *candela* 'sveča'.

'kuhar'

Za ta pojem smo v Bertokih zapisali *'čuxar*, na Pomjanu *'kyxar*, na Šaredu pa *'koyo* (Todorović 2021: 109); npr. v Pučah *'kyxar*, v Svetem Antonu *'čuxar* (Todorović 2018: 125), na Škofijah *'čuxar* (Todorović 2017: 114), v Dragonji *'kyxar* (IsJAsIS 1: 457).

Zapisano na Šaredu je prevzeto iz istr. ben. *'koyo* 'kuhar' (Koper, Izola, Piran, Milje, Hrvatini, Strunjan, Sečovlje, Bertoki, Buje) (IsJAsIS 1: 457).

4.2 Življenje, poroka in družina

'pestunja'

V govorih slovenske Istre smo za ta pojem večinoma dobili opisne odgovore, npr. *jā 'varvala ot'roke* 'čuvala je otroke', samo v Bertokih in Dragonji smo zabeležili romanizem *bambi'naja* (IsJAsIS 2: 342); npr. na Pomjanu *jā 'varvala ut'rokā*, na Šaredu *jā 'varvala vot'roke* (Todorović 2021: 156), na Škofijah *'varvat* (nedol.) *ot'ruoće* (Todorović 2017: 142), v Pučah *jā 'vārvala ot'rokā*, v Svetem Antonu *jā 'varvala* (Todorović 2018: 156).

Izraz, zapisan v Bertokih in Dragonji, je prevzet iz knj. it. *bambinaia* 'varuška'; prim. v Kopru in Bujah *'pešterna*, v Strunjanu in Sečovljah *'bāla*, v Izoli *'tata* (IsJAsIS 2: 342).

'pobožati'

Za omenjeni glagol govorci istrskega narečja uporabljajo domača izraza *pu'bužāt* in *poγ'ladēt*, samo v Bertokih smo slišali romanizem *karec'jerət*; npr. na Pomjanu *pu'bužāt*, na Šaredu *poγ'ladēt* (Todorović 2021: 137), v Dragonji *poγ'ladēt* (IsJAsIS 2: 337), na Škofijah *po'buškat* (Todorović 2017: 143), v Pučah *po'bužat* in v Svetem Antonu *po'bužāt* (Todorović 2018: 158).

Bertoški izraz *karec'jerət* ustreza (bert.) istr. ben. *kare'car* 'pobožati', prim. tudi v Kopru, Izoli, Piranu, Strunjanu in Sečovljah *kare'sar* (IsJAsIS 2: 337).

'slinček'

V slovenskih istrskih govorih smo slišali predvsem narečna leksema *babar'jol*(čič) in *bavar'jol*(čič), le v Bertokih in Dragonji smo zapisali *bava'rin* oz. *beva'rin* (IsJAsIS 2: 342); npr. na Šaredu *bavar'jol*(čič), na Pomjanu *bārba'jolčič* (Todoro-

vič 2021: 137), na Škofijah *bavar'jol* (Todorović 2017: 144), v Pučah *bavar'jol* in *bavar'jölčič*, v Svetem Antonu *bávár'jol* (Todorović 2018: 115).

Izraza, zapisana v Bertokih in Dragonji, ustrežata istr. ben. (Piran, Milje, Hrvatini, Bertoki, Sečovlje, Buje) *bava'rin* 'slinček' – večina omenjenih istrobenških govorov pozna tudi besedo *bavar'jol* (Piran, Strunjan, Izola, Milje, Buje) (IsJAsIS 2: 342), ki je bila sprejeta v rižanske in šavrinske govore (z dodano manjšalno pripono *-čič*).

'otročka kapica'

Za omenjeno besedno zvezo govorci istrskega narečja uporabljajo narečni leksem *ba'retica*, razen v Bertokih, kjer uporabljajo izraz *š'kuffjeca*; npr. na Pomjanu *bə'rɛtca*, na Šaredu *ba'retica* (Todorović 2021: 137), v Dragonji *ba'rɛtca* (IsJAsIS 2: 343), na Škofijah *ba'riɛtca* (Todorović 2017: 144), v Pučah *bar'ɛtca* in v Svetem Antonu *ba'riatca* (Todorović 2018: 158).

Beseda *baretica* je hibridna beseda, sestavljena iz romanske (istrskobeneške) osnove in slovanske manjšalnice *-ica*.

Izraz *š'kuffjeca* (sestavljen iz romanske osnove in domače manjšalne pripone *-ica*) je prevzet iz (bert.) istr. ben. *škuffjeta* 'otročka kapica' – izraz *š'kuffja* in njegovo manjšalnico *škuffjeta* beležimo v vseh istrskobeneških točkah slovenske Istre (IsJAsIS 2: 343).

'knjiga'

V slovenskih istrskih govorih prevladuje narečni leksem *'bukya*, le na Šaredu in v Dragonji smo zapisali romanizem *'liber* oz. *'libər* (IsJAsIS 2: 352); npr. v Bertokih *'bukya*, na Pomjanu *'bykuca* (Todorović 2021: 138), na Škofijah *'byküä* (Todorović 2017: 144), v Pučah *'bykvá* in v Svetem Antonu *'bukvá* (Todorović 2018: 159).

Bertoški in dragonjski izraz ustrežata istr. ben. in knjiž. it. izrazu *'libro* 'knjiga' (Bertoki, Koper, Izola, Piran, Sečovlje, Hrvatini) (IsJAsIS 2: 352).

'fotoaparāt'

V govorih slovenske Istre prevladuje hibridna besedna zveza *'makina za s'likāt*, razen v Bertokih in na Škofijah, kjer smo zapisali besedno zvezo *'makina fotog'rafika*; npr. na Pomjanu *'makina za s'likāt*, na Šaredu *'makina za s'likāt* (Todorović 2021: 139), v Dragonji *'makina za s'likāt* (IsJAsIS 2: 370), v Pučah *'mākina za s'likat* in v Svetem Antonu *'makina za s'likāt* (Todorović 2018: 160).

Besedna zveza, zapisana v Bertokih in na Škofijah, ustreza istr. ben. *makina fotog'rafika* 'fotoaparāt' (Milje, Hrvatini, Bertoki, Buje) (IsJAsIS 2: 370), ki je narečni neologizem; prim. knj. it. *macchina fotografica* 'fotoaparāt'.

‘nevesta’

V več istrskih krajih smo slišali narečni leksem *no'vica*, le v Bertokih in na Škofijah smo poleg omenjenega zapisali še romanizem *š'poža*; npr. na Pomjanu *nu'vica*, na Šaredu *no'vica* (Todorović 2021: 141; 2017: 106), v Dragonji *no'vica* (IsJAsIS 2: 396), v Pučah *no'vica* in v Svetem Antonu *no'vica* (Todorović 2018: 162).

Izraza, zapisana v Bertokih in na Škofijah, ustrežata istr. ben. in knj. it. besedi *š'poža* ‘nevesta’ (Piran, Sečovlje, Buje), ki jo govorniki beneškega narečja uporabljajo ob besedi *no'viša* (IsJAsIS 2: 396).

‘nezakonski otrok’

Za ta pojem smo v več istrskih krajih slišali besedne zveze *brəz 'oća* ‘brez očeta’ ali *'nima 'oća* ‘nima očeta’, razen na Šaredu in v Dragonji (IsJAsIS 2: 405), kjer smo zapisali *baštardo*, npr. v Bertokih *'uətrək brəz 'uoćata*, na Pomjanu *'nima voća* (Todorović 2021: 142), v Pučah *'nima 'oća*, v Svetem Antonu *jə 'pəršo ta'ku*¹² (Todorović 2018: 163); na Škofijah *'uotrək de forə'vija* ‘zunajzakonski otrok’ (Todorović 2017: 106), kar je prevzeto in prilagojeno po istopomenskem istr. ben. *'fijo de forə'vija* ‘nezakonski otrok’ (IsJAsIS 2: 405).

Izraz *baštardo*, zapisan v Dragonji in na Šaredu, je prevzet iz istr. ben. *baštardo* ‘nezakonski otrok’ (Piran, Izola) (IsJAsIS 2: 405); prim. knj. it. *figlio bastardo* ‘nezakonski sin’.

‘ženskar’

V istrskih vaseh nismo zapisali domačih in romanskih izrazov, le v Bertokih in na Šaredu smo zabeležili romanizem *puta'ner* oz. *po'ta'ner*; npr. na Pomjanu *'babnək* (Todorović 2021: 163), v Pučah *'χudę z vác 'žánamę* ‘hodi z več ženskami’, v Svetem Antonu *'babnək* (Todorović 2018: 146), na Škofijah *koto'ler* in *'χuodj z žienskamj* (Todorović 2017: 148), v Dragonji *koto'ler* (IsJAsIS 2: 413).

V istrskobeneških govorih prevladujeta izraza *koto'ler* ‘ženskar’, izpeljan iz istr. ben. *'kotola* ‘krilo’ (Koper, Izola, Piran, Strunjan, Sečovlje, Milje), in *ba'ber* (Hrvatini, Bertoki), izpeljan iz domačega izraza *baba* ‘ženska’ (IsJAsIS 2: 343).

Zapisano v Bertokih in na Šaredu ustreza trž. it. *putanier* oz. *putagner* ‘vlačugar’ (Doria 499).

¹² Dobesedno: Prišel je tako.

4.3 Zelenjava

‘peteršilj’

V slovenskih istrskih govorih prevladuje narečni leksem *'pádársən*, le na Šaredu in v Dragonji (tudi *'pedersən*) smo zapisali *pre'semolo* oz. *pər'sšemolo*; npr. v Bertokih *p'redesən*, na Pomjanu *'pádársən* (Todorović 2021: 190), na Škofijah *'predəsən* (Todorović 2017: 195), v Pučah *'pádársən* in v Svetem Antonu *p'rádásən* (Todorović 2018: 218), prim. severnoitalijanski izraz *pedrosémbolo* (zabeleženo v Bergamu in Cremoni), ki ga navaja Meyer-Lübke (REW 6448). Zadnji vir navedenih oblik je lat. *petroselinum* iz gr. *petrosélīnon*, kar je zloženka iz gr. *pétros* ‘skala, kamen’ in *sélīnon* ‘zélēna’ (Snoj 2015).

Bertoški in dragonjski izraz ustrezata istr. ben. (Koper, Izola, Piran, Hrvatini, Bertoki, Milje, Sečovlje, Strunjan, Buje) *pre'semolo* in *per'semolo* ‘peteršilj’ (IsJAsIS 2: 352), druge istrskoslovenske besede pa so starejši romanizmi.

‘kocen pri zelju’

Za omenjeni pojem smo v govorih slovenske Istre večinoma zapisali *'cekił* in *'kucel*, le v Bertokih smo zabeležili romanizem *št'ronko*; npr. na Pomjanu *'cakił*, na Šaredu *'kucel* (Todorović 2021: 191), na Škofijah *'kuəco* (Todorović 2017: 196), v Pučah *'cekał*, v Svetem Antonu *'keceł* in *'keco* (Todorović 2018: 219), v Dragonji *'cakäj* (IsJAsIS 3: 517).

Bertoški izraz *št'ronko* lahko primerjamo le z besedno zvezo *štron'kõn de ka'puco* ‘kocen pri zelju’ v Hrvatinih in Bertokih, prim. druge istrskobeneške izraze – v Kopru, Izoli, Piranu, Strunjanu, Sečovljah in Bujah *'torso de ka'pušo* (IsJAsIS 2: 517).

‘paradižnik’

Za ta pojem smo v vseh raziskovalnih točkah slišali obliko *pomi'dor*, le v Bertokih, na Škofijah in v Dragonji smo zapisali *pomi'doro*, *pome'doro* in *pomo'doro* (Todorović 2021: 192; 2017: 197; IsJAsIS 3: 533); npr. na Pomjanu *pomi'dor*, na Šaredu *pomo'dor* (Todorović 2021: 192), v Pučah in Svetem Antonu *pomi'dor* (Todorović 2018: 220).

Zapisano v Bertokih in na Škofijah fonetično ustreza istr. ben. (Koper, Izola, Piran, Milje, Hrvatini, Strunjan, Sečovlje, Bertoki, Buje) *pomi'doro* ‘paradižnik’ (IsJAsIS 3: 533), dragonjski izraz pa je bližji knj. it. fonetični realizaciji – prim. knj. it. *pomo'doro* ‘paradižnik’.

‘bazilika’

V govorih slovenske Istre prevladuje narečni leksem *'bešilak*, le v Bertokih smo zapisali *ba'ziliko*; npr. na Pomjanu *'bášelák*, na Šaredu *'bášelək* (Todorović 2021:

192), v Dragonji *'bäšäjäk* (IsJAsIS 3: 535), na Škofijah *'bošalek* (Todorović 2017: 197), v Pučah *'bäšilak*, v Svetem Antonu *'bäšáneč* (Todorović 2018: 220).

Bertoški izraz je novejša izposojenka iz knj. it. *basilico* 'bazilika'. Istrsko-beneški govorniki uporabljajo izraza *ba'želejo* in *ba'želiyo* (IsJAsIS 3: 535). Zapisane istrskoslovenske različice lahko primerjamo s sln. *božiljek*, *božuljek*, sbh. *bosiljak*, čak. *baseljäk*, blg. *bosiljak* (ESSJ I: 14), kar izhaja iz it. *basilico* iz srlat. *basilicum* 'bazilika', dobesedno 'kraljevsko (zelišče)', kar je v srednjem spolu posamostaljeni prid. *basilicus* 'kraljevski', izposojen iz gr. *basilikós* 'kraljevski' (Snoj 2015).

'špargelj'

Za omenjeni pojem govorniki istrskega narečja uporabljajo večinoma samostalnik *š'parya*, le v Bertokih smo zapisali tudi *š'parež*; prim. na Pomjanu in Šaredu *š'parya* (Todorović 2021: 192), v Dragonji *š'parya* (IsJAsIS 3: 543), na Škofijah *š'paranga* (Todorović 2017: 198), v Pučah *š'parya* in v Svetem Antonu *š'parya* (Todorović 2018: 221).

Bertoški izraz *š'parež* ustreza istr. ben. *š'parežo* 'špargelj' (IsJAsIS 3: 543). Zabeležene istrskoslovenske različice »enako kot že v 18. st. v Gutsmanovem slovarju sporočeno *š'parga* 'Spargel, Spargen' [š'parga] kažejo na izposojilo iz zgodnje novovisokonemškega in danes zastarelega *sparge* 'špargelj' (Striedter-Temps 1963: 223), iz katerega je bilo tvorjeno novovisokonemško *Spargel*« (Metka Furlan v pismu).

5 ZAKLJUČKI

Pri zasnovi raziskave smo izhajali iz teze, da stičnost, bližina ali oddaljenost slovenskega in romanskega jezikovnega območja v Istri vplivajo na rabo romanizmov. Da bi potrdili naše predvidevanje, smo analizirali rabo romanizmov v treh istrskih krajih: v Bertokih, na Šaredu in Pomjanu, ki so od romanskega govornega območja različno oddaljeni. V Bertokih namreč govorijo slovensko istrsko narečje in istrobeneščino, Šared predstavlja mejo med slovenskim in istrskobeneškim narečjem, Pomjan pa je enojezična vas, ki se nahaja v zaledju Kopra.

Rabo romanizmov in domačih izrazov v teh treh krajih smo preverili na terenu: na podlagi dialektološkega gradiva, ki je bilo zbrano v dvojezičnem kraju Dragonja in na Škofijah (kjer je predhodna preliminarna analiza pokazala večjo rabo romanizmov kot v Dekanih) ter v enojezičnih krajih Puče in Sveti Anton.

Analiza besedišča s področja običajev in institucij, življenja, poroke in družine ter zelenjave (skupno 265 pojmov) je pokazala, da v kraju Bertoki govorniki uporabljajo romanizme, ki ne sodijo v leksikalni fond večine istrskih krajev; ti izrazi

so npr. *štra'diēla* 'pot, steza' (drugod *staza* in *pot*), *baš'ton* 'sprehajalna palica' (drugod *palca*), *baño* 'kopališče, plaža' (drugod *p'lavāt*), *inbro'jon* 'prevarant' (drugod *sle'par*), *š'pirito* 'duh' (drugod *dyχ*), *kan'diēla* 'sveča pri procesiji' – drugod *s'veća*, *'kojo* 'kuhar' – drugod *'kyχār*, *bambi'naja* 'pestonja' – drugod *jā* 'varvala oroke', *'liber* 'knjiga' – drugod *'bukua*, *baš'tardo* 'nezakonski otrok' – drugod *'uātrək*¹³ *brəz* 'uočata', *št'ronko* 'kocen pri zelju' – drugod *'cekil* in *'kucel*, *ba'ziliko* 'bazilika' – drugod *'bešilak*. V raziskavi smo zabeležili tudi glagol romanskega izvora *šparla'čerət* 'opravljati', ki ga domačini iz Bertokov uporabljajo za splošno uveljavljene besedne zveze *'šrajāt ud d'ruzex*, *'šrajāt ud 'læckix du'faru*, *op'raulat 'lāsce dā'fare* 'opravljati', ter *karec'jerət* 'pobožati', za katerega v drugih istrskih vaseh slišimo domače glagole *pu'bužāt* in *poγ'ladet*.

Bertoško besedišče ima deset odstotkov več romanizmov kot ostali narečni govori, katerih izrazje smo analizirali. Nekatere romanizme uporabljajo tudi prebivalci Dragonje, Škofij in Šareda, npr. *'kojo* 'kuhar' (v vseh drugih raziskovalnih točkah *'čuxar* ali *'kyχər*), kar potrjuje naše predvidevanje, da na jezikovno interferenco vpliva bližina romanskega jezikovnega okolja.

Primerjava besedja je prav tako pokazala, da za nekatere pojme govorci iz vasi, ki niso v neposrednem stiku z romanskim jezikovnim območjem, sicer uporabljajo romanizme, a ti niso enaki tistim, ki smo jih slišali v Bertokih, npr. *išpe'tor* 'inšpektor na tržnici' – drugod *γ'uardja de ra'diči*¹⁴ – ter *fi'nanca* in *finac'jer*, *riš'peto* 'čast' – drugod *o'nor*, *bava'rin* in *beva'rin* 'slinček' – drugod *babar'jol* (čič), *š'kuffęca* 'otročka kapica' – drugod *ba'retica*, *š'poža* 'nevesta' – drugod *no'vica*, *pre'šemolo* 'peteršilj' – drugod *'pādarsęn*, *pomi'doro*, *pome'doro* in *pomo'doro* 'paradižnik' – drugod *pomi'dor*.

Prikazali smo tudi dve hibridni romanski izposojenki, in sicer *'makina za s'likāt* 'fotoaparāt', za katero bertoški narečni govorci uporabljajo narečni neologizem *'makina fotog'rafika*, in besedno zvezo *'xuadę troz'jon* 'pohajkovelec' (domači glagol in prislov romanskega izvora) – v drugih istrskih vaseh pa zanj uporabljajo zveze kot npr. *'Xudę 'tān 'eno 'lās* 'Hodi sem in tam' ali samostalnik *k'lač* 'pohajkovelec'.

KRAJŠAVE

bert. = bertoško; **blg.** = bolgarsko; **čak.** = čakavsko; **gr.** = grško; **istr. ben.** = istrskobeneško; **knj. it.** = knjižno italijansko; **prid.** = pridevnik; **sbh.** = srbsko in hrvaško; **sln.** = slovensko; **srlat.** = srednjeveškolatinsko, **trž. it.** = tržaškoitalijansko

13 Otrok.

14 Dobesedno: čuvaj radiča.

VIRI IN LITERATURA

- Doria** = Mario Doria, *Grande dizionario del dialetto triestino*, Trieste: Il Meridiano, 1986.
- ESSJ I** = France Bezljaj, *Etimološki slovar slovenskega jezika 1: A–J*, Ljubljana: SAZU – Mladinska knjiga, 1977.
- Giljanović 2011** = Suzana Giljanović, *Leksikološko-etimološka analiza izbranih romanizmov v šavrhinskih govorih*, doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2011.
- IsJAsIS 1** = Suzana Todorović, *Istrskobeneški jezikovni atlas severozahodne Istre 1: vremenske razmere, geomorfologija, običaji in institucije, telo in bolezni / Atlante linguistico istroveneto dell'Istria nordoccidentale 1: fenomeni atmosferici, configurazione del terreno, tradizioni ed istituzioni, corpo e malattie*, Koper: Italijanska unija – Libris – Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, 2019.
- IsJAsIS 2** = Suzana Todorović, *Istrskobeneški jezikovni atlas severozahodne Istre 2: števnik in opisni pridevniki, čas in koledar, življenje, poroka in družina, hiša in posestvo / Atlante linguistico istroveneto dell'Istria nordoccidentale 2: numerali e aggettivi qualificativi, scorrere del tempo e calendario, vita, matrimonio e famiglia, casa e podere*, Koper: Italijanska unija – Libris – Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, 2020.
- IsJAsIS 3** = Suzana Todorović, *Istrskobeneški jezikovni atlas severozahodne Istre 3: garderoba in dodatki, hrana in pijača, čustva in občutki, oljkarstvo in oljarstvo, perjad, zelenjava, sadje in sadno drevje, živali / Atlante linguistico istroveneto dell'Istria nordoccidentale 3: vestiario e accessori, cibi e bevande, sentimenti ed emozioni, olivicoltura e torchiatura, pollame, verdura, frutta e alberi da frutto, animali*, Koper: Italijanska unija – Libris – Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, 2022.
- Manzini – Rocchi** = Giulio Manzini – Luciano Rocchi, *Dizionario storico fraseologico etimologico del dialetto di Capodistria*, Rovigno: Centro di ricerche storiche Rovigno, 1995.
- Snoj 2015** = Marko Snój, *Slovenski etimološki slovar*, <https://fran.si/193/marko-snoj-slovenski-etimoloski-slovar>.
- Todorović 2015a** = Suzana Todorović, *Slovensko istrsko izrazje v zaledju Kopra: Boršt, Krkavče, Tinjan*, Koper: Libris, 2015.
- Todorović 2015b** = Suzana Todorović, *Šavrhinsko in istrskobeneško besedje na Piranskem*, Koper: Libris, 2015.
- Todorović 2016** = Suzana Todorović, *Narečje v Kopru, Izoli in Piranu*, Koper: Libris, 2016.
- Todorović 2017** = Suzana Todorović, *Narečna raznolikost v okolici Kopra: Dekani, Hrvatini, Škofje*, Koper: Libris, 2017.
- Todorović 2018** = Suzana Todorović, *Raznovrstnost narečnih govorov na Koprskem: Bertoki, Puče, Sveti Anton*, Koper: Libris, 2018.
- Todorović 2019** = Suzana Todorović, *Istrobeneščina v krogu drugih jezikov in govorov v slovenskih obmorskih mestih*, Koper: Libris, 2019.
- Todorović 2021** = Suzana Todorović, *Življenje, narečje in hišna imena v treh istrskih krajih: Bertoki, Pomjan, Šared*, Koper: Libris, 2021.
- Todorović – Koštiál 2014** = Suzana Todorović – Rožana Koštiál, *Narečno besedje piranskega podeželja*, Koper: Univerzitetna založba Annales, 2014.

SUMMARY

The Use of Romance Lexemes in Slovenian Dialects of Slovenian Istria: the Case of Bilingual and Monolingual Villages Bertoki, Pomjan, and Šared

This study is based on the assumption that proximity or distance between the Slavic and Romance language areas influences the use of Romance lexemes. The analysis of vocabulary in the semantic areas of customs and institutions, life, marriage and family, and vegetables has shown that speakers, especially in Bertoki, use Romance lexemes that are not part of the vocabulary of most Istrian towns and villages. Some of the Romance lexemes are also used by the inhabitants of Dragonja, Škofije, and Šared, which confirms the assumption that linguistic interference is more intense due to proximity to the Romance-speaking area. The vocabulary of Bertoki contains 10% more Romance lexemes than the other dialects whose expressions were analyzed. Some Romance lexemes are also used by the inhabitants of Dragonja, Škofije, and Šared; for example, *'koyo* 'cook' (at all other study points *'cuħar* or *'kyħər*), which confirms the assumption that linguistic interference is influenced by proximity to the Romance language environment.

JEZIKOSLOVNI ZAPISKI

A

- 413 a 98
413 abeceda 74
413 abecedaren, -na, -o 75
413 abota f 76
410 aboten, na, -o 1
413 ah! 99
413 ahkati v 78
490 áko 37
413 aldov m 79
413 aldovati v 80
490 ali 38
413 apnen, -a, -o 82
413 apno n 83
410 apostol m 2
413 apostolski, -a, -o 84
413 alpe f 81
410 arati v 3
413 arhangel m 86
501 armada f 46

B

- 410 baba f 4
410 babica f 5
411 babine f pl 22
410 babjeveren, -na, -o 6
411 babjeverstvo n 21
411 babnica f 23
410 babura f 7
411 bádati v 24
410 bahač m 8
411 baharija f 25
410 bahati v 9
410 bajalec m 10
410 bajalica f 11
410 bajati v 12
410 bajen, -na, -o 13

- 411 bakla f 28
411 baklada f 29
411 bakren, -a, -o 30
411 bakro n 31
411 bakrorez m 32
411 balvan m 34
411 ban m 35
411 bangar m 36
411 banja f 37
411 bankovec m 38
411 bar 39
411 bara f 40
410 barantati v 16
411 barantija f 41
411 barek, -a, -o 42
501 balena f 14
411 barinat, -a, -o 43
411 bariš m 44
411 barka f 45
411 barovčin m 46
411 bars m 47
411 baršun m 48
411 barva f 49
411 barvarija f 50
410 barvati v 17
492 barven, -na, -o 38
492 barvotisk m 39
410 basati v 18
411 basen f 3
492 basna f 40
492 basulja f 41
411 baš 51
410 batati v 19
410 bati se v 20
411 batina f 52
410 baviti se v 21
410 bdeti v 22

29.1 (2023)

Jezikoslovni zapiski 29.1 (2023)

ISSN 0354-0448

Uredniški odbor	Hubert Bergmann, Metka Furlan, Alenka Jelovšek, Mateja Jemec Tomazin, Karmen Kenda-Jež, Valerij M. Mokijenko, Alenka Šivic-Dular, Andreja Žele
Urednik	Peter Weiss
Tehnična urednica	Alenka Jelovšek
Prevod izvlečkov in povzetkov v angleščino	Donald Reindl, DEKS, d. o. o.
Naslov uredništva	Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša Novi trg 4, SI-1000 Ljubljana, Slovenija
Telefon	+386 1 4706 160 peter.weiss@zrc-sazu.si, isj@zrc-sazu.si http://ojs.zrc-sazu.si/jz http://bos.zrc-sazu.si/knjige/index.html
Izdal	ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša
Založila	Založba ZRC
Zanju	Oto Luthar, Kozma Ahačič
Glavni urednik	Aleš Pogačnik
Prelom	Simon Atelšek
Oblikovanje	Evita Lukež
Tisk	Cicero, Begunje, d. o. o.
Naklada	200 izvodov
Letna naročnina	10 €
Letna naročnina za študente	8 €
Cena posamezne številke	7 €
Cena dvojne številke	12 €
Naročila sprejema	Založba ZRC, p. p. 306, 1001 Ljubljana, Slovenija
Telefon	+386 1 4706 464 zalozba@zrc-sazu.si

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Revija izhaja s podporo
Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Jezikoslovni zapiski so uvrščeni v mednarodne zbirke podatkov
MLA International Bibliography of Books and Articles on the
Modern Languages and Literatures, New York, ZDA; Bibliographie
linguistique / Linguistic bibliography, The Hague, Nizozemska;
IBZ, K. G. Saur Verlag, Osnabrück, Nemčija; New Contents Slavistics,
Staatsbibliothek zu Berlin, Nemčija.

To delo je na voljo pod pogoji slovenske licence Creative
Commons 4.0, ki ob priznavanju avtorstva dopušča nekomercialno
uporabo, ne dovoljuje pa nobene predelave.

